

KẾT LUẬN

Những vấn đề đã trình bày qua, chúng tôi cố gắng cô đọng trong một khuôn khổ rất nhỏ hẹp, giống như việc “lấy thúng úp voi”, khó tránh khỏi lỗi khó hiểu và thiếu sót. Chúng tôi chỉ mong độc giả nhận được then chốt của mỗi vấn đề, cần đi sâu vào chi tiết, sẽ nhờ những quyển kinh sách khác, hoặc nhờ sự dắt dẫn của Tăng, Ni hay Thiện hữu. Ôn lại then chốt thiết yếu, có thể nói:

Phật là người đã giác ngộ và giải thoát sanh tử, đó là vị trí căn bản của Ngài. Chúng ta đừng xê dịch, đừng tô điểm, đừng ép buộc Ngài phải rời chỗ căn bản ấy.

Phật pháp là những lời giảng dạy chỉ ra lẽ thật: Lẽ thật trên hình tướng sự vật là nhân quả, lẽ thật trong sự cấu tạo kết hợp là duyên sanh, lẽ thật thâm lặng trong bản thể là chân không hay Phật tánh.

Học Phật là tiến bước trên con đường giác ngộ, là nhận hiểu phán xét những lẽ thật của Phật dạy, đem chỗ nhận hiểu ứng dụng vào cuộc sống con người. Thực hiện được những điều này, cần nhờ cặp mắt trí tuệ sáng suốt mới thành công.

Tu Phật là ứng dụng những lẽ thật đã nhận xét được vào cuộc sống hằng ngày của mình. Gỡ sạch mọi phiền não kiến chấp đang trói buộc khấn chặt trong tâm tư chúng ta, đem lại sự an lạc ngay trong hiện tại và miên viễn ở vị lai. Chẳng những thế, tu Phật còn có nghĩa vượt ra ngoài vòng đối đãi sanh diệt, thoát khỏi mọi khuôn khổ hạn cuộc, làm người tự do tự tại.

Với những điểm chủ yếu trên, chúng ta nhận thức chắc chắn sâu xa, là trong tay đã có sẵn ngọn đuốc sáng, trên con đường về quê ắt không đến nỗi lạc lầm. Giá trị của Phật pháp là biết để hành, không phải biết để nói. Thực hành sâu chừng nào, càng thấy giá trị Phật pháp cao chừng ấy. Biết để nói, là người trình bày đủ mọi thức ăn, mà bụng vẫn đói; là nhân viên phát ngân trong ngân hàng cả ngày đếm tiền, khi ra về chỉ hai tay không. Chúng tôi ước mong độc giả của quyển sách này không đến nỗi như thế.